

**Квасницька Р.С., к.е.н., доцент,
Університет банківської справи
Національного банку України,
м. Київ**

Дефініційний аналіз поняття «інвестиційна діяльність»

Інвестиційна діяльність інститутів фінансового ринку має непересічне значення для фінансування впроваджень інновацій, підприємницьких ідей як в реальному, так і у фінансовому секторах вітчизняної економіки. Тому, особливої гостроти набувають питання дослідження теоретичних засад сутності поняття «інвестиційна діяльність». За результатами дефініційного аналізу змісту поняття «інвестиційна діяльність» виділено певні формуючі дану дефініцію твердження й узагальнено авторське бачення самої сутності даного поняття.

Ключові слова: інвестиції, заощадження, інвестиційні ресурси, інвестиційна діяльність.

Инвестиционная деятельность институтов финансового рынка имеет огромное значение для финансирования внедрений инноваций, предпринимательских идей как в реальном, так и в финансовом секторах отечественной экономики. Поэтому, особую остроту приобретают вопросы исследования теоретических основ сущности понятия «инвестиционная деятельность». По результатам дефиниционного анализа содержания понятия «инвестиционная деятельность» выделены конкретные, формирующие данную дефиницию утверждения, и обобщено авторское видение самой сущности данного понятия.

Ключевые слова: инвестиции, сбережения, инвестиционные ресурсы, инвестиционная деятельность.

Investment activity of institutes of financial market has an enormous value for financing of introductions of innovations, of enterprise ideas both in the real and in financial sectors of home economy. Therefore, the special sharpness is acquired by the questions of research of theoretical bases of essence of concept «Investment activity». On results the analysis of maintenance concepts «Investment activity» are distinguished certain, forming this definition of statement, and authorial vision of essence of this concept is generalized.

Key words: investments, savings, investment resources, investment activity.

Постановка проблеми. Світовий досвід свідчить, що країни не в змозі розвивати свою економіку без залучення та ефективного використання інвестицій, які є джерелом розвитку економіки, а інвестиційна діяльність впливає на фундаментальні основи господарської діяльності, економічні та соціальні перетворення та на розвиток суспільства загалом. Саме інвестиційна діяльність є процесом закладки майбутнього економіки країни. Чим більшими є обсяги інвестицій сьогодні, тим більшими будуть обсяги валового внутрішнього продукту завтра. Як діалектична єдність процесів вкладання ресурсів і одержання потоку доходів у майбутньому інвестиційна діяльність може виникати і ефективно здійснюватися на основі урівноваження інвестиційного попиту й інвестиційної пропозиції, тобто за допомогою функціонування фінансового ринку.

Відмітимо, що інвестиційна діяльність інститутів фінансового ринку має дійсно непересічне значення для фінансування впроваджень сучасних досягнень технічного прогресу, інновацій, підприємницьких ідей як в реальному, так і у фінансовому секторах вітчизняної економіки. Тому, обґрунтування найбільш прийнятної, найбільш повно концентруючої сутнісне наповнення змістової характеристики поняття «інвестиційна діяльність» є вкрай актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми визначення сутності інвестиційної діяльності, особливостей її здійснення різними інститутами фінансового ринку отримали висвітлення в зарубіжній та вітчизняній економічній літературі. Так, дослідженню сутності інвестиційної діяльності приділяли увагу такі економісти, як Г. Александер, Дж. Бейлі, У. Шарп [9], В. Білоліпецький [3], І. Бланк [5], М. Денисенко [11], А. Дука [6], П. Массе [13], С. Погасій [10], Б. Щукін [17] та інші. Однак, віддаючи належне науковим напрацюванням вітчизняних та зарубіжних учених, питання категоріального визначення змісту поняття «інвестиційна діяльність» залишається дискусійним, а тому не в повній мірі висвітленим.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз сутності поняття «інвестиційна діяльність» та чітке окреслення категоріального визначення змісту даного поняття.

Виклад основного матеріалу. В сучасній економічній науці існують різні підходи до розуміння такого поняття, як «інвестиційна діяльність». Так, у різних розділах економічної науки та різних галузях практичної діяльності тлумачення інвестиційної діяльності має свої особливості. Це пояснюється тим, що теоретичні основи інвестування формувалися в міру розвитку, поглиблення, трансформації економічних відносин, а також зростання практичної актуальності даної сфери економічних відносин, а також зростання практичної актуальності даної сфери діяльності, що призвело до виникнення в економічній літературі багатьох відтінків у судженнях, визначеннях інвестиційної діяльності, які віддзеркалюють історичне та сучасне розуміння даного поняття, розкриття певної сторони цього складного та багатогранного виду діяльності.

Узагальнено, у широкому розумінні, термін «інвестувати» трактується У.Ф. Шарпом, Г.Дж. Александером та Дж.В. Бейлі в монографії «Інвестиції» в такий спосіб: «інвестувати – розлучитися із грошима сьогодні для того, щоб отримати більшу їх суму у майбутньому» [9, с. 8]. П. Массе інвестування розглядає як акт обміну сьогоднішнього задоволення певної потреби на очікування задовольнити її в майбутньому за допомогою інвестованих благ [13, с. 27].

Наведені тлумачення, хоча і не висвітлюють зміст саме інвестиційної діяльності, все ж виступають певною категоріальною основою формування даного поняття. Сутнісний аналіз поняття «інвестиційна діяльність» доцільно розпочати із його тлумачення на загальнодержавному рівні. Так, законодавчо суть інвестиційної діяльності в Україні регламентується Законом України «Про інвестиційну діяльність» № 1560-ХІІ від 18.09.1991 року, який спрямований на забезпечення рівного захисту прав, інтересів і майна суб'єктів інвестиційної

діяльності незалежно від форм власності, а також на ефективне інвестування економіки України, розвитку міжнародного економічного співробітництва та інтеграції [7]. Даним Законом визначено, що інвестиційна діяльність – сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій. Інвестиціями ж є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект [7].

Необхідно відмітити, що дане у Законі трактування інвестиційної діяльності використовується в науково-методичних працях багатьох науковців. Так, одна група авторів (Т.В. Майорова, В.М. Гриньова, В.О. Коюда, Т.І. Лепейко, О.П. Коюда, Ю.М. Великий, Л.М. Борщ та інші) цитують тлумачення інвестиційної діяльності, що подане у Законі України «Про інвестиційну діяльність», а інша група (В.Г. Федоренко, Д.М. Черваньов, О.Д. Вовчак, Л.М. Докієнко, О.Д. Данілов та інші) – у своїх власних визначеннях здійснює інтерпретації поєднання одразу двох понять, що позиціонуються в Законі, «інвестиційна діяльність» та «інвестиції»

Широка досліджуваність сутності інвестиційної діяльності серед науковців результується тим, що, крім орієнтованих на законодавство визначень даного виду діяльності, вченими позиціонуються і дещо інші підходи до висвітлення цього питання. Так, Б.М. Щукін акцентує увагу на макроекономічному значенні інвестиційної діяльності, тобто дає узагальнене її визначення, як процесу організації інвестування в реально існуючих у країні умовах господарювання..., в якому визначається модель поведінки інвестора щодо нарощування свого капіталу [17, с. 13]. Однак, у даному трактуванні є певна тавтологія понять, що сформульовані у виразі «процес організації інвестування», адже інвестування в багатьох джерелах і тлумачиться саме як процес.

В. Білоліпецький зводить розуміння суті інвестиційної діяльності до певних видів робіт, а саме: проектної, організаційної, управлінської контрольної роботи, яка виконується в інтересах планової реалізації інвестицій [3, с.19]. Відмітимо, що дане визначення більш схоже на представлення етапності здійснення інвестиційної діяльності, ніж на тлумачення змісту даного поняття.

Група вчених [4; 6; 8; 10; 11; 15;] при тлумаченні суті інвестиційної діяльності, в першу чергу, виокремлюють той факт, що це діяльність з «формування», «знаходження», «пошуку», «вишукування» або «аккумуляції» інвестиційних ресурсів (інвестицій). На нашу думку, формування інвестиційних ресурсів є прерогативою не інвестиційної, а фінансової діяльності. Адже саме фінансова діяльність виступає головною формою ресурсного забезпечення економічного розвитку суб'єкта підприємництва, так як здійснює вибір джерел формування фінансових ресурсів, необхідних для ефективного реалізації поставлених підприємницьких цілей. І, як зазначає І.О. Бланк, Вибір джерел формування фінансових ресурсів, а також оцінка та відбір для реалізації найбільш ефективних об'єктів та інструментів їх інвестування здійснюється в процесі різних форм фінансової діяльності [5, с. 15]. Таку думку, щодо суті та

ролі фінансової діяльності поділяють й інші науковці. Так, О.О. Терещенко у трактує широкому значенні фінансову діяльність як комплекс функціональних завдань, здійснюваних фінансовими службами підприємства і пов'язаних з фінансуванням, інвестиційною діяльністю та фінансовим забезпеченням (обслуговуванням) операційної діяльності суб'єкта господарювання [16, с. 16].

Економічний зміст фінансової діяльності Л.С. Мартюшева та Л.О. Меренкова вбачають у фінансовому забезпеченні інвестиційних та операційних витрат підприємства і нерозривно пов'язаний із категорією «капітал» [12, с. 13].

В.І. Аранчій, В.Д. Чумак, О.Ю. Смолянська, Л.В. Черненко при визначенні сутності фінансової діяльності уточнюють, що це діяльність, спрямована на забезпечення підприємства фінансовими ресурсами, досягнення ним визначених цілей економічного та соціального розвитку [2, с. 14].

Таким чином, уточнюючи зміст інвестиційної діяльності, необхідно обов'язково відокремлювати формування інвестиційних ресурсів, яке відноситься до фінансової діяльності.

Критично аналізуючи погляди науковців на суть інвестиційної діяльності, відмітимо, що нам імпонує трактування даного виду діяльності, яке дається С.М. Панчишиним в такий спосіб: «інвестиційна діяльність – це сукупність рішень та відповідних дій, скерованих на перетворення заощаджень в інвестиції» [14, с. 21]. Адже, дійсно, саме сформовані заощадження, що є частиною доходів суб'єктів економіки, не використана на споживання, сплату податків і неподаткових платежів і призначена для забезпечення потреб у майбутньому [1, с. 8], і виступають тими інвестиційними ресурсами, які використовуються в інвестиційній діяльності.

Однак, дане С.М. Панчишиним тлумачення виглядає незавершеним, так як: по-перше, інвестиційні ресурси можуть формуватися не тільки за рахунок власних заощаджень інвестора, а й за рахунок різних позикових коштів, в разі нестачі обсягу заощаджень для досягнення мети інвестування; по-друге, дане визначення інвестиційної діяльності не містить ніякої думки щодо кінцевої мети (результату) реалізації (здійснення інвестицій).

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Підсумовуючи викладене, наголосимо, що попри широке застосування в економічній літературі та на практиці терміна «інвестиційна діяльність», характерним для досліджень у даній сфері є відсутність чіткого окреслення підходів до трактування суті даного поняття. Тому, на наш погляд, визначаючи суть інвестиційної діяльності, доцільним є виділення таких формуючих дану дефініцію тверджень:

- інвестиційна діяльність – це діяльність притаманна різним інституційним одиницям, що відносяться до різних інституційних секторів економіки;

- інвестиційна діяльність – базується на результатах фінансової діяльності щодо формування заощаджень та запозичень, які перетворюються на інвестиційні ресурси;

- інвестиційна діяльність – обов’язково має кінцеву мету, яка пов’язана із забезпеченням найбільш ефективних заходів та дій щодо реалізації (здійснення) інвестицій з одержанням прибутку (доходу) або досягненням соціального ефекту.

За такого підходу, авторське розуміння сутності інвестиційної діяльності може бути викладене у такий спосіб: інвестиційна діяльність – це сукупність заходів та дій інституційних одиниць різних секторів економіки щодо вкладання, попередньо сформованих з заощаджень та запозичень, інвестиційних ресурсів з метою одержання прибутку (доходу) або досягнення соціального ефекту.

Список використаних джерел

1. Алексеенко М.Д. Капітал банку: питання теорії і практики : монографія / М.Д. Алексеенко. – К.: КНЕУ, 2002. – 276 с.
2. Аранчій В.І. Фінансова діяльність підприємств: навч. посібник / В.І. Аранчій, В.Д. Чумак, О.Ю. Смолянська, Л.В. Черненко. – К. : Професіонал, 2004. – 240 с.
3. Белолипецкий В. Инвестиционная деятельность фирмы / В. Белолипецкий// Консультация директора. – 1997. – № 14. – С. 18–21.
4. Бережна І.Ю. Поняття та роль інвестиційної діяльності та інвестиційного процесу на сучасному етапі економічного розвитку / І.Ю. Бережна // Науковий вісник ЧДІЕУ. – 2011. – №1 (9). – С.86-92
5. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента / И.А. Бланк. – К. : Ника-Центр, Эльга, 2001. – Т. 1. – 592 с.
6. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: навч. посібник / А.П. Дука. – К. : Каравела, 2008. – 432 с.
7. Закон України «Про інвестиційну діяльність» №1560-ХІІ від 18.09.1991р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
8. Иванов Г.И. Инвестиции: сущность, виды, механизмы функционирования / Г.И. Иванов. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2002. – 352 с.
9. Инвестиции: учебник / У. Шарп, Г. Александер, Дж Бэйли ; пер. с англ. – М. : ИНФРА-М, 2001. – ХІІ, 1028 с.
10. Інвестиційний менеджмент (в прикладах і завданнях): навч. посібник / С.О. Погасій, О.В. Познякова, Ю.В. Краснокутська. – Харків : ХНАМГ, 2009. – 337 с.
11. Інвестиційно-інноваційна діяльність: теорія, практика, досвід : монографія / М.П. Денисенко, Л.І. Михайлова, І.М. Грищенко, А.П. Гречан та ін.; за заг. ред. М.П. Денисенка, Л.І. Михайлової. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. – 1050 с.
12. Мартюшева Л.С. Фінансова діяльність суб’єктів господарювання : конспект лекцій / Л.С. Мартюшева, Л.О. Меренкова. – Харків : ІНЖЕК, 2006. – 184 с.
13. Массе П. Критерии и методы оптимального определения капиталовложений / П. Массе ; пер. с франц. – М. : Статистика, 1971. – 502 с.
14. Панчишин С.М. Макроекономіка: навч. посібник / С.М. Панчишин. – К. : Либідь, 2001. – 616 с.
15. Теорії інвестицій : навч. посібник / Н.О. Татаренко, А.М. Поручик. – К. : КНЕУ, 2000. – 159 с.
16. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб’єктів господарювання : навч. посібник / О.О. Терещенко. – К. : КНЕУ, 2003. – 554 с.
17. Щукін Б.М. Інвестування : курс лекцій / Б.М. Щукін. – К. : МАУП, 2004. – 216 с.